

ГРОМАДСЬКІ
РАДНИКИ

ДІЯЛЬНІСТЬ СПІЛЬНОТИ

2017-2019

Валерія Коломієць,
заступниця Міністра юстиції

Щодня тисячі людей в Україні зіштовхуються з різними життєвими питаннями. Багато з них стають “правовими” та потребують вирішення за допомогою юридичних механізмів. Щоб це зробити, людям часто не вистачає коштів, ресурсів або і просто знань про те, до кого звернутися по допомогу: мова закону достатньо складна, механізми часто є заплутаними і незрозумілими для пересічного мешканця. Тому ключове завдання держави – своєчасно надати людині, яка перебуває у скрутній ситуації, належний юридичний захист, допомоги відстояти і відновити права людей.

Для цього в Україні існує система безоплатної правової допомоги – доступний сервіс із понад 500 точок доступу в невеликих селищах і великих містах. Це тисячі мотивованих, кваліфікованих юристів, адвокатів, які щодня допомагають людям вирішувати їх правові проблеми: від юридичних консультацій із життєвих питань до захисту в кримінальних провадженнях.

Водночас має бути хтось, хто доступно зможе “перекласти” специфічну мову закону і через прості алгоритми пояснити, як складний механізм перетворити у зручний інструмент для захисту своїх прав.

Саме таку роль, на моє переконання, мають відігравати громадські радники – провідники у світі заплутаних лабіринтів юридичних термінів і матерій. Адже найперша задача громадського радника – перенаправити людину до відповідної інстанції, де її проблему вирішать професійні юристи, найчастіше це державні бюро чи центр безоплатної правової допомоги. Окрім того, вирішуючи проблему ще на початку її виникнення, громадські радники попереджають можливі порушення прав, і тим самим можуть розвантажити державну систему. Особливо це важливо для жителів сіл, невеликих міст. Важливо, щоб люди отримували те, що їм потрібно, і громадські радники як ніхто інший знають і розуміють потреби мешканців своїх громад.

Ми маємо чітку та амбітну ціль, щоб кожен в нашій державі міг отримати якісний та ефективний захист – це є одним з пріоритетів Уряду на наступні декілька років. При цьому ми розуміємо, що в першу чергу державна політика – це про людей і для людей. Тому міністерство підтримало спільноту громадських радників – мотивованих людей, які готові долучатися до змін і допомагати людям у громадах. Об’єднуючи всіх партнерів, працюючи в громадах, ми зможемо виявляти певні системні проблеми конкретної області чи міста і долучатися до їх вирішення.

ВСТУПНІ СЛОВА ВІД АСОЦІАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ РАДНИКІВ УКРАЇНИ

За даними останнього соціологічного дослідження правових потреб та проблем в українських громадах, для вирішення правових питань, більшість українців довіряють перш за все своїм друзям та знайомим і саме до них готові звернутись за порадою (55% опитаних).

Громадські радники поряд з вами, це і є ваші друзі, знайомі, родичі, сусіди, які готові абсолютно безкоштовно допомагати в своїх громадах. Ми, як і ви, не раз стикалися зі свавіллям

та несправедливістю і страждали від них, так само не знали куди звернутися і що робити.

Чим же громадські радники відрізняються від інших? Чому саме радникам варто довіряти для розв'язання правових труднощів? Все просто. Громадські радники – це активісти, ентузіасти, які мають правові знання, власну мережу експертів, володіють інформацією про шляхи вирішення проблеми у правовому полі. Наші поради не беруться з повітря, це не просто думка, або припущення, а чіткий алгоритм дій, який базується на отриманих під час спеціального навчання знаннях та навичках.

І коли людина розгублена, позбавлена підтримки і не знає як діяти, на допомогу завжди придуть громадські радники, бо саме ми найближче стоїмо до людей, розуміємо їх потреби, труднощі, проблеми. Ми такі самі жителі цих громад, знаємо, що робити, як діяти в кожній конкретній ситуації на місцях і тому наша робота ефективна та результативна.

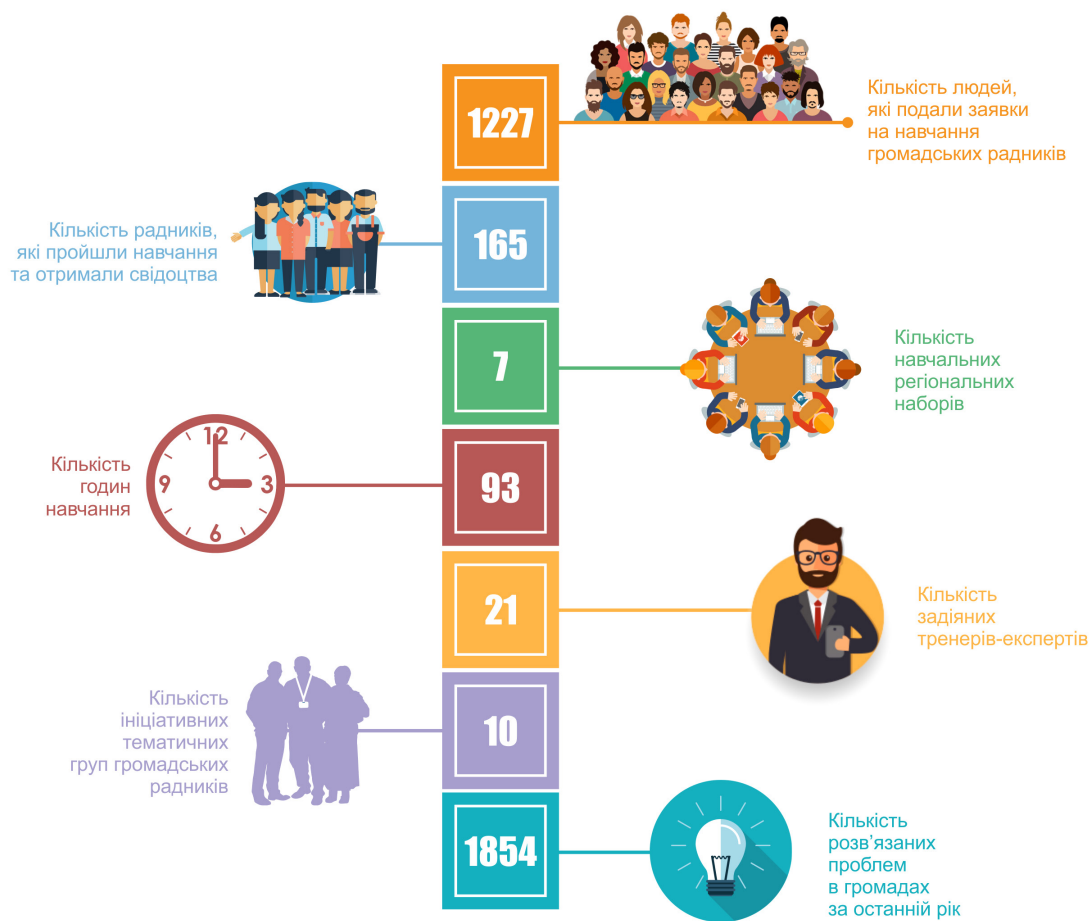
Нещодавно на карті України з'явилася нова громадська організація «Асоціація Громадських Радників України», яка об'єднує радників, лідерів громадської думки, які люблять свою Батьківщину, вірять в її стабільний розвиток і готові стати на допомогу у своїх громадах в вирішенні правових проблем.

Головна цінність для нас — це людина. Ми щасливі, коли бачимо результати своєї діяльності, зміни, які творяться нашими зусиллями, людей, яким змогли допомогти. Саме це надає крила і мотивує продовжувати працювати і не зупинятися перед труднощами.

Наші громади можуть розраховувати на нас. Позитивні зміни невідворотні і ми, громадські радники, втілюємо їх у життя!

СПІЛЬНОТА ГРОМАДСЬКИХ РАДНИКІВ У ЦИФРАХ

ХТО ТАКІ ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ?

Громадські радники – це звичайні люди, які не мають юридичної освіти, проте пройшли **спеціальне навчання з базових правових питань** та отримали відповідні свідоцтва.

Громадські радники уважно вивчають наявну правову проблему та **перенаправляють** до компетентної служби, чи інституції, або **надають правову інформацію**, яка допоможе самостійно розв'язати цю проблему. Ці поради громадського радника можуть стосуватись як конкретної особи, так і усієї громади.

Громадські радники є справжніми рушіями суспільних змін, адже вони допомагають вирішувати проблеми у правовому полі та створюють навколо себе критичну масу правообізнаних людей. Мережа таких радників, лідерів у своїх громадах, може стати важливим інструментом у подоланні правової ізоляції.

Громадськими радниками можуть бути представники сервісних організацій, органів місцевого самоврядування чи виконавчої влади, а також студенти юридичних факультетів, які навчаються в обласних центрах, але, час від часу, повертаються до своїх громад, де можуть надавати консультації. Окрім того, досить успішно функції громадських радників можуть брати на себе соціальні працівники та волонтери, адже вони мають навички комунікації з людьми, які перебувають в складних життєвих обставинах, а також працівники бібліотек, шкільні вчителі правознавства та лідери громадської думки тощо. Власне, **громадським радником може бути представник будь-якої професії, якщо в нього є можливість навчатись та бажання реалізовувати себе в громаді.**

ЧОМУ ПОТРІБНІ ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ?

В Україні в обласних центрах та великих містах рівень доступу до професійних юристів досить високий, навчальні заклади кожного року випускають нових спеціалістів і майже кожне місто може похвалитись чисельними вивісками «адвокат». Але, водночас, багато громад не мають вільного доступу до таких спеціалістів – **віддалені гірські села, невеликі населенні пункти, «вимираючі» сільські райони, вразливі та закриті спільноти, малозабезпечені громадяни** тощо. Ця нерівномірність розподілу змушує шукати інші шляхи отримання правової допомоги.

Традиційні провайдери правової допомоги не завжди враховують особливості роботи із бідними верствами населенням, вразливими соціальними групами, і дуже часто невміння, чи небажання спілкуватися із складними або малозабезпеченими клієнтами, зверхнє ставлення до людей, пошук фінансової вигоди, складні юридичні терміни стають нездоланною перешкодою у доступі до правосуддя. **Громадські радники стоять найближче до людей** – вони спілкуються зрозумілою мовою, розуміють труднощі та проблеми, активно задіяні в житті громад та виконують свої функції безкоштовно.

ЩО МОЖУТЬ ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ?

Громадський радник — не має правової освіти, не вирішує складних юридичних питань, не надає консультацій, не представляє інтереси клієнтів в судах та не замінює фахового юриста, який навчався для цього роками. Не варто плутати та ототожнювати громадських радників з професійними юристами.

Проте, **громадський радник розуміє правові проблеми і знає куди перенаправити**. Він (або вона) може порадити алгоритм дії в тому чи іншому питанні, знає, що таке «медіація», або «дискримінація», розбирається в роботі органів місцевого самоврядування, вміє «прочитати» фінансовий документ або написати звернення.

Громадський радник — це той, хто знає як працює система правосуддя, які існують провайдери правової допомоги й розуміє до якої інституції необхідно звернутись людям, щоб найшвидше й найкраще отримати професійну правову послугу.

До громадських радників звертаються за порадою та допомогою не лише окремі громадяни, але й представники місцевої влади, яким потрібні підказки у процесах реформування, децентралізації, комунікації тощо. Громадські радники можуть ініціювати та реалізовувати **позитивні зміни в своїх містах та селах** та отримати підтримку від донорів, держави та громади.

У переважній більшості країн громадські радники не отримують грошової винагороди за свою діяльність, але набувають авторитету та популярності у своїй громаді, адже володіють знаннями, є джерелом достовірної інформації та дієвих контактів, здатні пояснити можливі наслідки дій людини, спираючись на отриману систему знань та широкий світогляд.

В складі спільноти громадських радників вони продовжують навчатись, подорожувати, посилювати свої спроможності та знання, вони отримують необхідні інформаційні матеріали та технічну підтримку, прямий доступ до провідних експертів та контакти фахівців.

ЯК ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ ОРГАНІЗОВУЮТЬ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ?

Сьогодні в Україні діє більше **150 громадських радників**. Це динамічна та зростаюча мережева спільнота.

З метою інституційного становлення та розвитку мережі, починаючи з 2018 року проводилася підготовча робота щодо створення громадської організації громадських радників.

Під час проведення літнього табору громадських радників у серпні 2019 року було проведено установчі збори громадської організації, на яких було затверджено статут громадської організації «Асоціація громадських радників України» (далі – ГО «АГРУ»), Положення про обрання Голови організації та регіональних координаторів, розглянуто проекти інших документів, які необхідні для функціонування організації (зокрема – етичного кодексу громадських радників).

30 вересня 2019 року громадську організацію «Асоціація громадських радників України» було офіційно зареєстровано та внесено до Реєстру громадських об'єднань Міністерства юстиції України.

Членство в організації є добровільним та індивідуальним, а прийом у члени ГО «ГРУ» здійснюється автоматично за волевиявленням громадського радника на підставі заповненої заяви встановленого зразка на ім'я Голови організації. Усі члени організації є рівними у реалізації своїх прав та обов'язків.

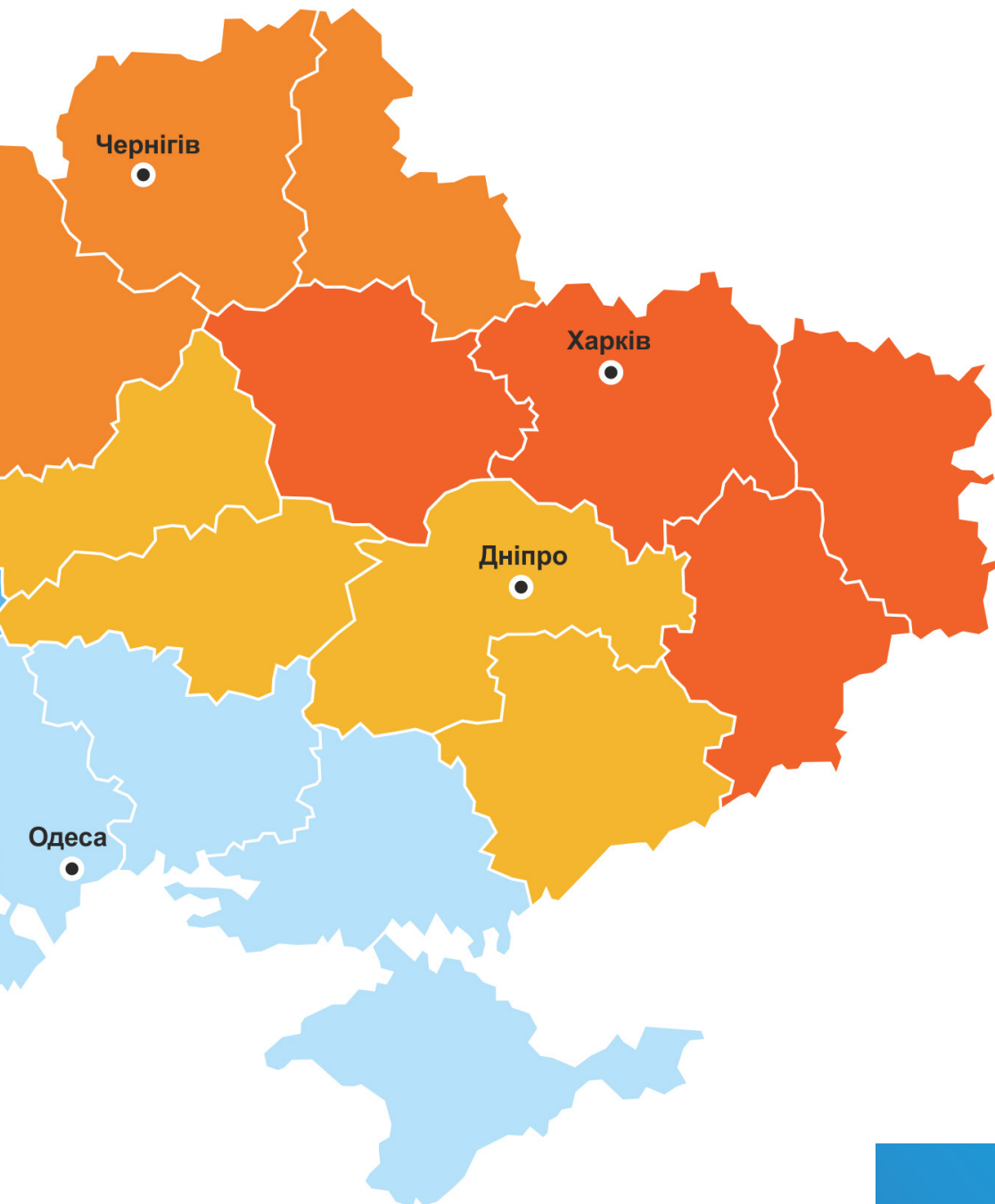

Управління ГО «АГРУ» здійснюється на засадах демократії, гласності, виборності органів управління, підпорядкованості і виконавчої дисципліни, із урахуванням регламентуючих документів ГО «АГРУ». Органами управління організації є: **Загальні збори членів організації; Координаційна Рада організації та Голова Організації.**

З метою дотримання принципів прозорості та незалежності діяльності організації, Статутом передбачено створення Наглядової Ради ГО «АГРУ» – консультативно-дорадчого органу організації, до повноважень якого входять: надання консультацій щодо операційних планів та пропозицій щодо річного звіту організації.

Статут організації передбачає можливість створення регіональних підрозділів, які очолюються регіональними координаторами, що відповідають за координацію роботи громадських радників у шести визначених регіонах. На установчих зборах громадськими радниками було прийнято рішення про такий географічний поділ відповідальності регіональних координаторів:

ЯК СТАТИ ГРОМАДСЬКИМ РАДНИКОМ?

Сьогодні стати громадським радником може кожен активний громадянин України, який відчуває бажання творити позитивні зміни у суспільстві, здатен вчитися та навчати, а також якісно спілкуватись з мешканцями своїх громад. Для цього необхідно подати свою кандидатуру під час проведення **конкурсу на навчання громадських радників** та пройти відбір на участь у навчальній програмі.

Наступний конкурс на навчання запланований на 2020 рік.

ЯК БУЛА СТВОРЕНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДЛЯ ГРОМАДСЬКИХ РАДНИКІВ?

Група **провідних експертів-практиків** почала працювати над навчальною програмою для громадських радників у 2016 році.

Серед авторів програми: практики з державної системи надання безоплатної правової допомоги, представники громадських організацій-провайдерів правової допомоги, правозахисних громадських організацій, соціальні працівники, експерти в гендерних питаннях та протидії дискримінації, а також куратори юридичних клінік.

Програма розроблялася з огляду на міжнародний досвід навчання параюристів та розумінні стратегічної ролі громадських радників – фасилітації життя в громадах та інтеграції сервісів у громади.

Програма навчання для громадських радників включає **три модулі, кожен з яких триває три з половиною дні**. Між модулями учасники та учасниці навчання вико-

нують домашні завдання, які є практичними і побудованими таким чином, щоб після їхнього виконання майбутні радники розширили коло своїх контактів у громаді.

Для **отримання свідоцтва** громадського радника необхідно взяти участь в усі дні навчальної програми кожного з модулів, які є тематичними та взаємодоповнюють один одного.

адвокаційні кампанії, як комунікувати в громаді, знайомство з можливостями відновних практик у громаді та опанування навичок медіаграмотності.

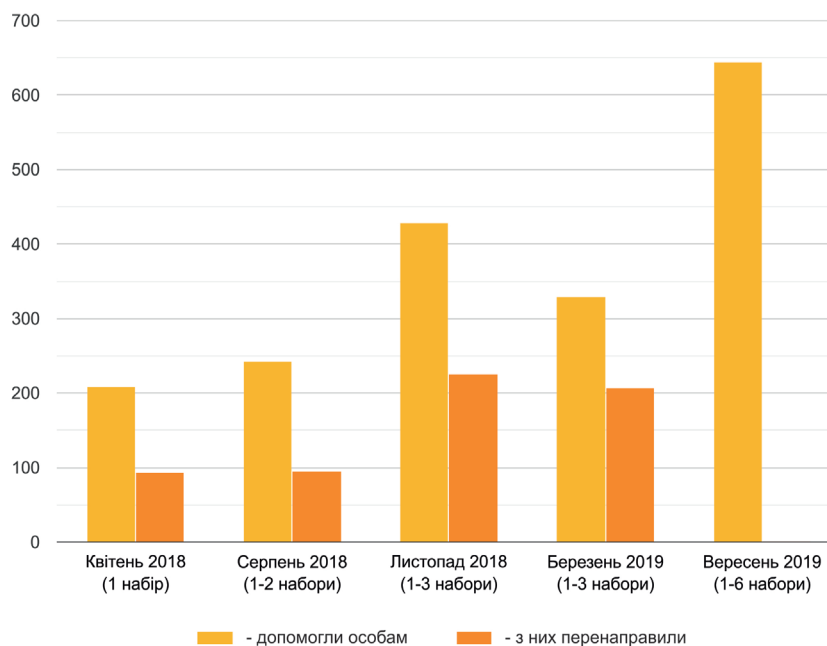
Третій тематичний модуль **«Системні зміни через співпрацю»** включає блоки безпеки в громаді, критичне мислення, інформаційну безпеку, розуміння того, як протидіяти домашньому насильству, а також планування діяльності в громаді на найближчий час.

Одним з ключових елементів навчальної програми є зворотний зв'язок на усіх її етапах.

Варто відмітити, що навчання на громадського радника (чи радницю) – це не є опанування професії, це є опанування набору інструментів, через які активні громадяни мають можливість впливу на вирішення проблем у громаді.

ЯК ОБЛІКОВУЄТЬСЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ РАДНИКІВ?

З квітня 2018 року спільнота громадських радників визначила для себе **формат зворотного зв'язку**: раз на три місяці громадські радники повідомляють про те, скільки людей до них звернулися, з яких питань, куди їх було перенаправлено, які питання були вирішені, діляться своїми труднощами та перемогами у роботі в громадах, пишуть про свої ініціативи у громаді та у спільноті громадських радників.

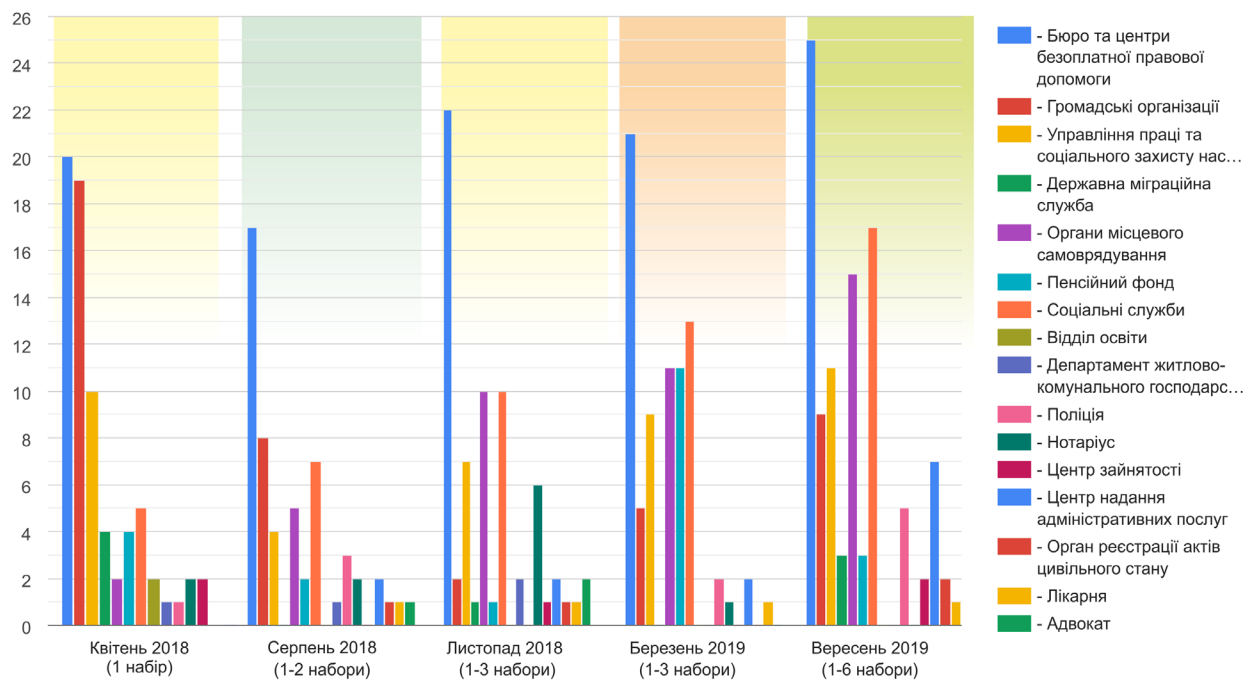
Кількість осіб, які зверталися до громадських радників
(з них – кількість перенаправлених до інших інституцій у період з квітня 2018 року по вересень 2019 року)

Варто відзначити, що з наявних даних, приблизно половину звернень громадські радники переадресовують, інші – або не потребують професійної допомоги, або йдеться про організацію ініціатив у громаді.

Наразі спільнота обмірковує **технологічні рішення**, які дозволять моніторити діяльність радників та збирати більш розгорнуті дані, адже на сьогоднішній день третина радників не веде облік звернень, третина веде неточний облік. Це пов'язано з тим, що часто допомога надається в прямому сенсі слова «в полях», на бігу, в ромському таборі чи на зупинці маршрутки, коли фіксувати дані важко або незручно. Сучасний електронний інструмент моніторингу «в смартфоні» може допомогти збирати більш детальні та актуальні дані.

З КИМ СПІВПРАЦЮЮТЬ ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ В ГРОМАДАХ?

Інстанції та служби, куди найчастіше перенаправляють громадські радники

Найбільше громадські радники комунікують в громадах з **центрами та бюро надання безоплатної правової допомоги** (щодо первинної правової допомоги), з управліннями праці та соціального захисту населення, з органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та соціальними службами. Варто зауважити, що в переліку соціальних служб найчастіше згадують **центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді**. Окрім того, громадські радники повідомляють, що часто ті, хто до них звертаються, не можуть бути клієнтами системи надання безоплатної правової допомоги, у таких випадках, вони перенаправляють людей до громадських організацій. Спостерігається тенденція зростання кількості звернень до органів місцевого самоврядування та до соціальних служб.

Окрім того, поки немає чіткого механізму контролю **результативності перенаправлень**. Зокрема, 95% радників, які надали свої форми зворотнього зв'язку, повідомляють, що спілкуються з тими, хто до них звернувся для розуміння, чи була вирішена проблема. Ще 2% повідомляють, що комунікують зі службою/організацією, до якої було перенаправлено людину. Стільки ж – комунікують і з клієнтами, із організаціями, 1% радників повідомляють, що ніяк не відслідковують результати перенаправлення. Спільнота потребує системи контролю перенаправлень спільно із залученими інституціями та службами. Так званий **Щоденник громадського радника**, де оперативно будуть фіксувати дані щодо звернень та перенаправлення, буде впроваджуватись у наступному році.

Цікаво відмітити, що не усі громадські радники здійснюють свою активність у різних форматах. Хтось – суто приймає індивідуальні звернення, хтось – ініціює вирішення проблем в громаді, хтось – активізує процеси щодо вирішення проблем в громадах. Ця гнучкість та різноплановість є однією із сильних сторін спільноти радників.

ЯК ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ ДОПОМАГАЮТЬ ЖИТЕЛЯМ ГРОМАД?

З чим жителі громади звертаються до радників? Як радники допомагають у вирішенні правових проблем? Що вдається, а що ні? Спільнота за 2018–2019 роки збрала «портфоліо» цікавих практичних справ, які ілюструють повсякденну діяльність радників.

Вінницька область

- **Звернення:** Жінка вимагала повернути присадибну ділянку, яка по заповіту належить їй, але, як це часто буває, незаконно оформлена на іншу людину. По-терпіла зверталась до сільської ради, яка ніяк не відреагувала, їздила до адвоката, який подзвонив до сільського голови, але також не отримав ніякої реакції.

Дії громадського радника (радниці): Перенаправлення до Барського бюро БВПД (м. Каришків) для вирішення проблеми безкоштовно та у правовий спосіб. ✓

- **Звернення:** Двоє місцевих активістів звернулись про допомогу у створенні на території Глібчанського водосховища «зони зеленого туризму» для запобігання браконьєрському вилову риби. Активісти хотіли зібрати збори громади щодо цього питання та просили пораду, як все краще організувати.

Дії громадського радника (радниці): Громадський радник залучив керівництво екологічної НГО «Ресурсний центр 2030» та разом приїхали на зустріч громади селища Глибочок. Радник запропонував, як один із шляхів рішення проблеми, укладання «Угоди про співпрацю сільських рад» (їх 4), що знаходяться навколо водосховища. Також було ініційовано створення неприбуткового обслуговуючого кооперативу для розвитку зеленого туризму і спортивного рибальства (с. Ладижин).

Волинська область

- **Звернення:** Реєстрація земельної ділянки під будинком в Боратинській ОТГ, якою більше 10 років користувалися, але вона не була оформлена. Люди не отримували соціальної допомоги через те, що не можна було підтвердити адресу місця проживання.

Дії громадського радника (радниці): перенаправлення до найближчого пункту системи безоплатної правової допомоги для допомоги родині.

Дніпропетровська область

Звернення: Звернулася онкохвора жінка, у якої не було грошей на препарат хіміотерапії. У лікарні м. Кам'янське вимагали оплату за ліки.

Дії громадського радника (радниці): Радниця зайшла на сайт Міністерства охорони здоров'я і перевірила наявність препарату: він був у доступі в місті. Разом із хворою вони вирушили до зав. відділенням лікарні з цією інформацією та зі скріншотами. Завідувачка все перевірила, і хворій було виділено наявну частину ліків безкоштовно. ✓

Звернення: Звернулася ромська жінка, щоб оформити паспорт. Виявилось, що, окрім паспорта, вона також не має свідоцтва про народження.

Дії громадського радника (радниці): Радниця пішла з нею до місцевої міграційної служби розбиратися в алгоритмі дій та допомогла написати запити. На сьогодні паспорт оформлюється. ✓

■ **Звернення:** В селі Партизанське у жінки відібрали дитину у зв'язку з поганими умовами проживання.

Дії громадського радника (радниці): Радниця зв'язалась зі службою у справах дітей, написала запит про реструктуризацію боргу, домоглися підключення світла в квартирі. Скерувала жінку в УСЗН, пояснила, що вона має право на субсидію. Завдяки співпраці із соціальною службою та налагодженню побутових умов, дитину повернули.

■ **Звернення:** Звернулася мешканка міста Жовті води з проблемою, що служба газу офіційно відмовляється підключати газ в квартирі, яку вона отримала по розподілу, як вивільнену по судовому рішенню. Мотивували відмову тим, що за особовим рахунком по даній квартирі нараховано борг за послугу попереднім квартиронаймачем.

Дії громадського радника (радниці): Радниця зателефонувала представнику служби газу для з'ясування обставин, пояснила, що по даному боргу мається виконавче провадження на примусове стягнення, до якого нова мешканка не має ніякого відношення. Оскільки служба газу відмовилась співпрацювати, мешканку довелося перенаправити за зверненням до депутата округу.

Донецька область

Звернення: В місті Вугледар звернулася людина щодо неправомірного нарахування боргу за комунальні послуги, немає коштів і можливості усе виплатити.

Дії громадського радника (радниці): Радниця перенаправила, розповіла, куди звернутися та як скласти договір про реструктуризацію боргу.

Звернення: з приводу оформлення довідки переселенця при відмові Управління соціального захисту населення, оскільки людина виявилася зареєстрована не там звідки в неї довідка.

Дії громадського радника (радниці): Радниця перенаправила до системи безоплатної правової допомоги та до профільної громадської організації «Право на захист».

Звернення: Пенсіонеру нарахували зайву суму пенсії, а після виявлення помилки пенсійний фонд вимагав повернути половину пенсії.

Дії громадського радника (радниці): Радниця допомогла скласти запит до пенсійного фонду та з'ясувати хто винен у нарахуванні зайвої суми.

Звернення: Чоловік ВПО мав у трудовій книжці печатку так званої «ДНР», через що у пенсійному фонді його документи не приймали для призначення пенсії за віком.

Дії громадського радника (радниці): Проконсультувала, надала телефон гарячої лінії пенсійного фонду, після дзвінка документи були прийняті.

Житомирська область

Звернення: звернулися місцеві жителі щодо того, як дізнатися, які зміни очікують їхні населені пункти при об'єднанні.

Дії громадського радника (радниці): скомунікувала з місцевими депутатами, зустрілися з жителями громади, поговорили про формат об'єднання в ОТГ. Фактично, була необхідність лише в налагодженні комунікації між депутатами та занепокоєними представниками громади (с. Стара Котельня).

Запорізька область

Звернення: Мешканці громади села Широкинське втомилися від впертого перевізника, який грає за своїми правилами, самовільно встановлює ціни та графіки, не йде на контакт з керівництвом громади. Незадоволені якістю послуг, мешканці погрожували перекрити дорогу, аби їх почули.

Дії громадського радника (радниці): підготовка звернення до органів місцевого самоврядування для вирішення питання та перегляду відносин з перевізником.

Івано-Франківська область

■ **Звернення:** звернулися діти-сироти з інтернату, виявилось, що на їх рахунках не було коштів!

■ **Дії громадського радника (радниці):** кошти були викрадені через зловживання працівників банку, але дати раду щодо повернення коштів радниця не змогла, хоча звернулися в поліцію. Питання ще в тому, що цим дітям вже по 19–20 років, вони в інтернаті досі, бо мають інвалідність. Радниця каже, що звернення не дають результатів, бо отримує відповіді, що це вже дорослі люди, вони самі зняли кошти й обманюють. ✓

Після звернення дітей радниця тримає зв'язок з вихованцями цього інтернату, приходжу з бесідами про те, як перевіряти свої доходи, як контролювати кошти на рахунку (сmt Богородчани).

Звернення: звернулися жителі багатоквартирного будинку з питанням, до кого звертатися, якщо в будинку стоїть сморід.

Дії громадського радника (радниці): радниця звернулася до ЖЕО, реакції не було. Тоді – на міську гарячу лінію, також реакції не було. Тоді подала звернення на Урядову гарячу лінію – спочатку в усній, а згодом – в письмовій формі. Не дочекалися реакції. Радниця пішла на особистий прийом до міського голови, який виніс питання до виконкому. На даний момент, прийшла відповідь, що питання буде вирішено, а зокрема, проведено заміну труб у підвальному приміщенні та дератизацію, здійснено санітарну побілку та прибрано сміття (м. Калуш).

Звернення: звернулися сусіди щодо питання витоку води у центральній частині міста.

Дії громадського радника (радниці): зверталася на гарячу лінію міста – безрезультатно. З “Водотеплосервісу” давали відписки про те, що витоку не виявлено. Спрацював особистий прийом у міського голови- проблему було вирішено шляхом заміни 35 метрів труби (м.Калуш).

Звернення: звернулися батьки дітей з інвалідністю, дві родини. Необхідна була підтримка і порада щодо того, як залучити дітей до навчального процесу.

Дії громадського радника (радниці): перенаправила до ІРЦ та Карітасу щодо фахового вирішення питання. Але окрім того, відчувалося, що батькам також була потрібна підтримка розмовою, радниця тримає зв'язок з цими родинами (м. Калуш).

Кіровоградська область

- **Звернення:** Мешканці Приютівської ОТГ, занепокоєні загрозою затоплення садиб села Протопопівка сточними водами з полів, звернулися за порадою до громадської ради.

Дії громадського радника (радниці): громадська радиця звернулася до старости села та до селищної ради ОТГ із запитом. В результаті, силами ОТГ очистили рів для стічних вод з полів, щоб попередити затоплення садиб.

Луганська область

- **Звернення:** звернувся чоловік з питанням, куди звернутися, щоб відновити документи. Чоловік виїхав з ДНР з простроченим паспортом (с. Золоте).

Дії громадського радника (радниці): перенаправила чоловіка, вдалося відновити його свідоцтво про народження. А от паспорт, на жаль, поки не вдалося зробити, адже для цього необхідно два свідка з того міста, де він прописаний, а зараз це місто окуповане.

-
- **Звернення:** У м.Щастя люди, які приїхали з окупованих територій, жалілися на складність процедури голосування. Виявилось, що перед виборами люди їхали до реєстратора робити довідки, щоб проголосувати, але перед цим чомусь йшли у пенсійний (хоча потреби у цьому немає).

Дії громадського радника (радниці): розповідала, куди саме треба звертатися внутрішньо переміщеним особам у Новоайдарському районі. Розповідала про строки переєстрації.

Львівська область

- **Звернення:** людина не може приватизувати земельну ділянку в м. Соснівка, у зв'язку з тим, що не розроблений і не затверджений генеральний план меж міста.

Дії громадського радника (радниці): допомогла написати запит на публічну інформацію в міську раду.

- **Звернення:** звернулася родина учасника АТО з питанням, яким чином вони можуть отримати путівки на оздоровлення.

Дії громадського радника (радниці): перенаправила до органу соціального захисту населення.

- **Звернення:** звернулася мама з дитиною з питанням, які документи необхідні для отримання статусу малозабезпеченої сім'ї.

Дії громадського радника (радниці): перерахувала необхідні документи і перенаправила жінку в органи соціального захисту населення.

Миколаївська область

Звернення: Мешканці багатоквартирного будинку міста Первомайськ незадоволені тривалою відсутністю світла в будинках.

Дії громадського радника (радниці): Радниця провела перемовини з комунальним підприємством та подала заявку на фінансування освітлення. Також написала звернення на заступника голови облдержадміністрації та губернаторську гарячу лінію. Очікується рішення та відновлення постачання світла. ✓

Звернення: Жінка з міста Ізмаїл, матір 6 дітей, звернулась з серйозною проблемою: колишній чоловік навмисне спалив будинок, коли вона перебувала за містом. В неї виникли складнощі з правоохоронними органами міста, які не бажали кваліфікувати підпал як кримінальний злочин та реєструвати його в ЄРДР. Тобто, вони фактично не бажали розслідувати справу та доводити її до суду, незважаючи на те, що постраждало і житло сусідів.

Дії громадського радника (радниці): Радниця направила жінку до органів прокуратури і порадила написати скаргу про бездіяльність поліції, а також перенаправила до місцевого центру БПД, адже жінка підпадає під дію закону про безоплатну правову допомогу. ✓

- **Звернення:** Мешканці приватного сектору, що живуть у місті Первомайськ, знаходяться у постійній напрузі через відсутність освітлення частини вулиці між
- двома торгівельними точками, що реалізують, серед іншого, алкогольні напої.

Дії громадського радника (радниці): Радниця допомогла спланувати дії щодо вирішення цієї ситуації, склала звернення до комісії ЖКГ, спільно з мешканцями напрацювали варіанти вирішення питання з мінімальним залученням бюджетних коштів завдяки підключенню підприємців, що утримують торгівельні заклади. Підписи зібрані, звернення подане, очікується рішення комісії. ✓

Одеська область

- **Звернення:** А місті Очаків матір дитини з інвалідністю змушують забрати дитину
- із закладу-інтернату.

Дії громадського радника (радниці): Мати передала довідку з місця роботи про офіційне влаштування, а радниця звернулася до сільської ради за місцем реєстрації та проживання сім'ї, отримала довідку про склад сім'ї (мати виховує дитину одна), акт обстеження умов проживання сім'ї, довідку про розмір пенсії. З цими документами звернулися до директора департаменту з проханням продовжити термін перебування дитини в закладі у зв'язку зі скрутними матеріально-побутовими умовами родини. У департаменті погодились. ✓

- **Звернення:** жителі багатоквартирного житлового будинку в селі
- Нова Долина, обурені незаконною забудовою гаражів на землі, призначеній для обслуговування їхнього будинку.

Дії громадського радника (радниці): підготовка колективного запиту про нецільове використання землі на території житлового комплексу.

- **Звернення:** Через неякісне покриття стелі будинку, під час сильного дощу затопило квартиру в смт Таїрове. Мешканці квартири звернулись за допомогою.

Дії громадського радника (радниці): Радниця проконсультувалася з юристом і допомогла скласти акти затоплення, направила акти затоплення разом із супровідним листом забудовнику, результат – забудовник усунув недоліки на даху, відшкодував вартість затопленої стелі та меблів людям.

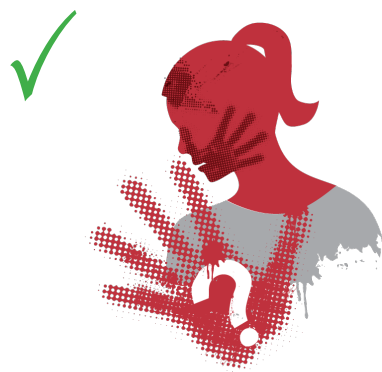
- **Звернення:** Мати-одиначка не могла стягнути аліменти на дитину з колишнього чоловіка.

Дії громадського радника (радниці): Так як жінка ніде офіційно не працює, та є малозабезпеченою, радниця направила її до центру БПД, там їй допомогли написати позов до суду про стягнення аліментів. Поданий позов до суду.

- **Звернення:** Звернулася жінка з приводу домашнього насилля. Колишній хлопець не хотів відпустити її, переслідував, телефонував, погрожував, дійшло до того, що він п'яний чекав на неї біля під'їзду вночі, напав, почав душити. Сусіди викликали поліцію, яка нічого не вдіяла, мотивуючи тим, що серйозних тілесних ушкоджень не було завдано. Жінка була дуже налякана.

Дії громадського радника (радниці): Радниця дізналася хто є інспектором по домашньому насиллю, запропонувала жінці звернутись до нього та написати заяву на вчинення обмежувального припису. Жінка зі свого боку не хотіла звертатися до поліції, але скинула нападнику в вайбері скріншоти переписки із громадською радницею, посилання на нормативну базу та надала скріншоти переписки з інспектором. Жінка повідомила кривднику, що готова звернутись до поліції. Це на нього подіяло і він залишив її у спокої.

«Ця історія найбільш вразила мене, по-перше, тому що сталася з людиною з мого близького оточення, по-друге, тому що стосувалася фізичного й психологічного насилля над людиною протягом 2х років»

-
- **Звернення:** Військовий, учасник АТО хотів отримати землю в Одеській області, але не знав як це зробити.

Дії громадського радника (радниці): Радниця направила його до центру БПД у м. Одеса, йому допомогли скласти заяву на виділення земельної ділянки, він подав заяву до сільради, очікується рішення. Також, за порадою громадської радниці, він звернувся до громадської спілки учасників АТО.

Звернення: Жінка не знала як підписати декларацію з лікарем за місцем проживання, адже була зареєстрована в іншій місцевості.

Дії громадського радника (радниці): Радниця роз'яснила суть медичної реформи, сказала, що вона може звернутися до будь-якого сімейного лікаря чи терапевта на території України. ✓

Полтавська область

Звернення: У громаді мікрорайону Вороніна у міста Полтава було прийнято рішення стосовно встановлення сміттєвих баків. Є рішення сесії, визначені місця, комісією було прописано кількість баків. Але фактично рішення не було реалізоване, мешканцям доводиться виносити побутові відходи по графіку до спеціальної машини. Взимку люди можуть стояти й чекати цих машин на морозі.

Дії громадського радника (радниці): ✓
Організація публічних обговорень з громадою, міським головою та керівниками ЖКГ.

Рівненська область

Звернення: громадська радниця є головою ОСББ, до неї звернулися жителі іншого ОСББ з питаннями щодо досвіду облаштування прибудинкової території (м. Рівне).

Дії громадського радника (радниці): зібрала кількох голів ОСББ та розповіла про “лайфхаки” та досвід їхнього будинку.

Сумська область

Звернення: Звернулися жителі будинку в місті Суми щодо упорядкування прилеглої до будинку територію, яка була у занедбаному стані.

Дії громадського радника (радниці): Радниця склала звернення до сільського голови щодо надання допомоги з впорядкуванням прилеглої території (спилування старих дерев, заміна дорожнього покриття). Звернення було погоджено.

Звернення: Звернулися студенти міста Кролевець, їхня студентська практика не відповідала обіцяним умовам. Студентам давали завдання, які абсолютно не були пов'язані з навчальним процесом навіть тематично, просили виконувати суто кур'єрські послуги.

Дії громадського радника (радниці): Радник порадив укласти договір про проходження практики, де чітко було б прописано зони відповідальності студентів та організації, яка надає місце для практики та також порадив повідомити керівникам навчального закладу.

- **Звернення:** Звернулася жінка з приводу того, що її паспорт визнали недійсним через помилку самого паспортного столу. У ДМС відмовилися дати офіційну відповідь, сказали подавати до суду, ситуація зайшла в глухий кут.

Дії громадського радника (радниці): Радниця вивчила ситуацію, спільно з постраждалою звернулася до центру БПД, де допомогли скласти запит до служби з міграції. В подальшому радниця супроводжувала жінку у відповідних інстанціях у процедурі відновлення паспорта. ✓

Харківська область

- **Звернення:** Жінка купила в магазині телефон, потім продала його іншим жителям своєї ромської спільноти в місті Мерефа. У ромів, які придбали телефон, представники Національної поліції конфіскували його, повідомивши, що він у розшуку. Ці роми відповідно мали претензії до жінки та вимагали повернення коштів за телефон. Ромка звернулася до магазину з проханням видати дублікат документів на телефон, але їй відмовили у зв'язку з тим, що в базі начебто немає даних про цю купівлю.

Дії громадського радника (радниці): Радник пішов до магазину, представився громадським радником, звернувся до адміністрації магазину з проханням надати інформацію про телефон. В результаті, магазин видав дублікат документів про покупку, з яким потерпілі звернулися до поліції для повернення товару. Телефон повернули. ✓

«Через вирішення цієї ситуації, люди у ромській спільноті побачили, що громадський радник може реально надати допомогу, це позитивно позначилося на статусі мене як радника у спільноті»

- **Звернення:** Звернулася родина, яка має статус внутрішньо переміщених осіб. Вони не могли отримати свідоцтво про народження на дитину.

Дії громадського радника (радниці): Радник перенаправив родину до юриста у профільній громадській організації, де їхню проблему було вирішено безкоштовно.

Херсонська область

- **Звернення:** Звернулася дружина воїна АТО в місті Каховка. До того, як її чоловік був направлений на службу, вони мали певні соціальні пільги, але на даний час ці пільги в них забрали.

Дії громадського радника (радниці): Радниця направила їх до місцевого центру БПД та до радника мера з питань військовослужбовців. В результаті пільги були повернуті.

- **Звернення:** Спірна ситуація з вивозом сміття в житловому районі, наближеному до центру міста Херсон. Мешканці були обурені створенням стихійного сміттєзвалища біля будинку, а також тим, що попри домовленості, обслуговуюча компанія вивозила сміття лише раз на тиждень.

Дії громадського радника (радниці): Радниця звернулась до Департаменту житлово-комунального господарства Херсонської міської ради, інспекції з контролю за благоустроєм та санітарним станом м. Херсона про порушення усіх можливих норм через існування стихійного звалища. Наразі сміттєзвалище прибрано, графік вивезення сміття складений.

Київ

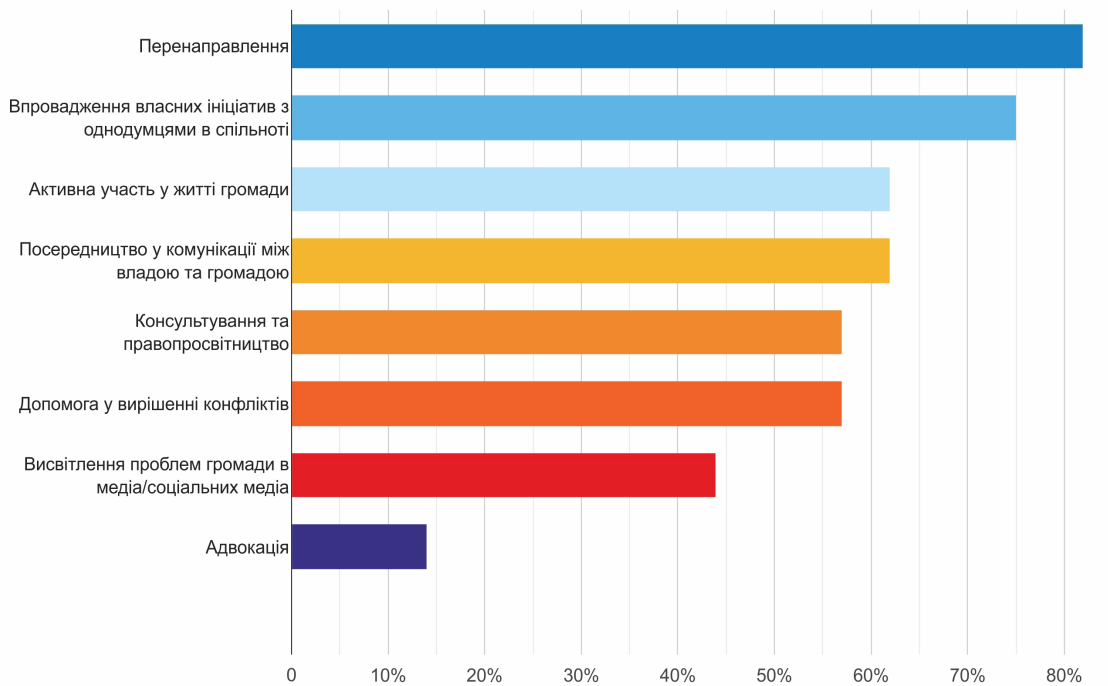
Звернення: звернулася мати, у неї з сім'ї вилучили дітей лише за ознакою її наркозалежності.

Дії громадського радника (радниці): Вислухала, перенаправила до знайомих у соціальній службі. Соціальна служба після перенаправлення допомогла повернути дітей, яких вилучили із сім'ї. ✓

Звернення: звернулися кілька родин ВПО зі схожими проханнями – про допомогу знайти житло і роботу в Києві чи області.

Дії громадського радника (радниці): ✓
сконтактувала з громадською організацією “Чайка”, разом вийшли на голову об'єднаної ОТГ у Фастівському районі з пропозицією залучити фахівців з числа ВПО для роботи у селі. Було визначено 13 робочих місць, головним чином у соціальній інфраструктурі – школа, дитсадки, медицина. З родин, які звернулися, три погодилися жити і працювати в сільській місцевості. Організували консультації та дві колективні зустрічі ВПО і представників ОТГ. Таким чином, три сім'ї ВПО переселяються в село, де є житло і робота (триває оформлення документів на власність на житло).

Ключові напрямки діяльності громадських радників

ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ ТАК ГОВОРЯТЬ ПРО СВОЮ РОЛЬ В ГРОМАДІ

«Наша діяльність — бути генератором ідей, залучати на свій бік інших жителів громади»

«Наша робота — це про збільшення доступності правової, соціальної допомоги для населення та громадських організацій»

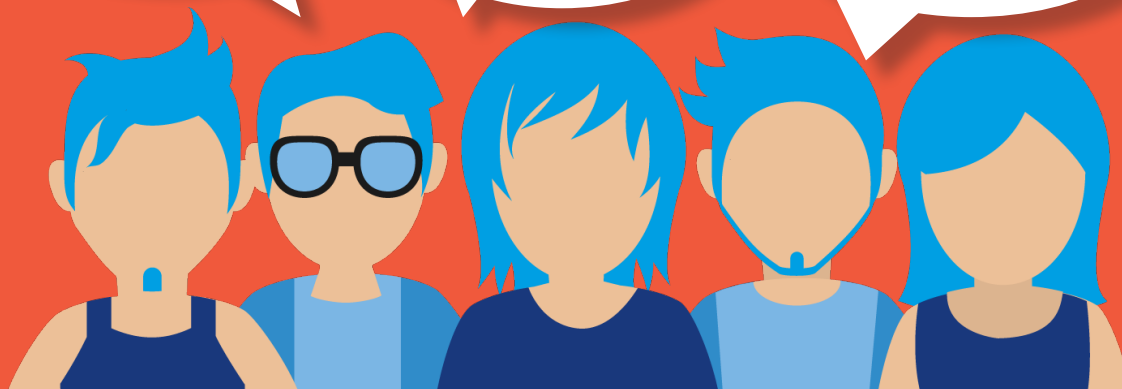
«Наша діяльність є прикладом того, що кожний може змінити світ навколо себе»

«Ми аналізуємо проблеми в громадах»

«Ми — це місток діалогу між громадою, надавачами допомоги та владою»

«Ми допомагаємо ефективно вирішити конфліктні ситуації»

«Ми допомагаємо людям у складних життєвих обставинах»

ЩО ЩЕ РОБЛЯТЬ ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ В СВОЇХ ГРОМАДАХ?

Коли радники говорять про активну участь у житті громади, йдеться про ініціативу спільних заходів, проведення навчань та інформування, розроблення та реалізацію рішень, які так чи інакше регулюють життя в громаді.

Найактуальніші теми, які підіймались радниками у 2019 році це: безпека, екологія, залучення мешканців до прийняття рішень, активізація молоді, децентралізація та розвиток громад, дозволя та благоустрій, соціальні та медичні питання.

Безпека в громадах

- Розробка проекту цільової програми «Краматорськ – комфортне та безпечне місто» на 2018–2023 роки у Донецькій області.
- Оформлення пропозицій щодо правил утримання свійських тварин та собак на території селища та за його межами, наприклад, випас свійської птиці, утримання собак в межах домоволодінь та прилеглих територій (с. Казанка, Миколаївська область)
- Участь в розробці проекту зі створення окремої військово-цивільної адміністрації, якій будуть підпорядковані населені пункти, що розташовані вздовж лінії розмежування (с. Галицинівка, Донецька область)
- План заходів щодо реалізації ромської стратегії у Харківській області, адвокаційна кампанія та зустрічі з органами місцевого самоврядування в місті Мерефа (Харківська область), щодо проблем ромських громад
- Радник організував зустрічі активістів Шосткінської ОТГ (Сумська область) з депутатами для обговорення питання актуальності впровадження безпекових ініціатив в громаді. Розробляється відповідна програма.

Екологія

- Реалізація радником проекту *«Екологічна безпека – запорука здорового життя громади»* в Барському районі Вінницької області. Метою проекту є забезпечення екологічно чистого довкілля та благоустрою сіл Каришків та Грабівці шляхом організації вивезення твердих побутових відходів та проведення просвітницької роботи серед населення і виховання екологічної культури.
- Проект радників по обладнанню та встановленню місць збору твердих побутових відходів (с. Каришків, Вінницька область). Проект громадського бюджету виграно та отримано 100 000 грн з обласного бюджету на закупівлю сміттєвих баків.
- Участь радника в розробці правил для пасічників щодо захисту комах навесні від ядохімікатів (м. Первомайськ, Миколаївська область).
- Участь радника у зборах проти побудови шкідливого для довкілля заводу (с. Партизанське, Дніпропетровська область).
- Радник виступив співорганізатором у Другому екологічному форумі *«Суспільство ЗА чисте виробництво»* в місті Ладижин (Вінницька область).

Залучення мешканців до прийняття рішень

- Розробка двома радниками положення про громадську раду в ОТГ, підготовка регламенту роботи Громадської ради міста Краматорська (Донецька область).
- Розробка положення про бюджет участі в Ладжині (Вінницька область), Ново-водолазькому (Харківська область), Каховці (Херсонська область), Солоному (Дніпропетровська область), Покровському (Полтавська область) та в Маріуполі (Донецька область).
- Участь двох радників в робочій групі зі створення Статуту та безпосередньо розробка Статуту міста Маріуполь (Донецька область)
- Розробка Програми підтримки діяльності органів самоорганізації населення на 2019–2020 роки.
- Підготовка звернень та скарг щодо протиправних дій амбулаторії села Першотравневе (Одеська область) по отриманню плати за послуги УЗІ та бюджетних ліків.
- Підготовка запиту до ОМС щодо земельних питань о. Хортиця (Запорізька область).

- Кампанія лобювання прийняття цільової програми сприянню інтеграції ВПО у Київській області. Мета: домогтися вирішення житлового питання ВПО через прийняття програми, якою буде закріплено використання соціального житла, компенсацію за втрачене житло, включення ВПО до програм забезпечення власним або соціальним житлом.
- На допомогу Васильківській раді презентовано і подано проект розробки цільової міської програми інтеграції ВПО у м. Василькові Київської області (розроблено громадською радою спільно з однодумцями у громаді)
- Збір підписів під електронною петицією про створення Громадської ради в Солонянській ОТГ (Дніпропетровська область).
- Організація мітингу проти бездіяльності поліції після чергового побиття активістів в Одесі
- Участь в роботі бюджетної комісії Білицької сільської ради (Сумська область), де за пропозицією громадської ради кошти на компенсацію проїзду пільговим категоріям були перенаправлені для забезпечення соціальних гарантій учасникам АТО

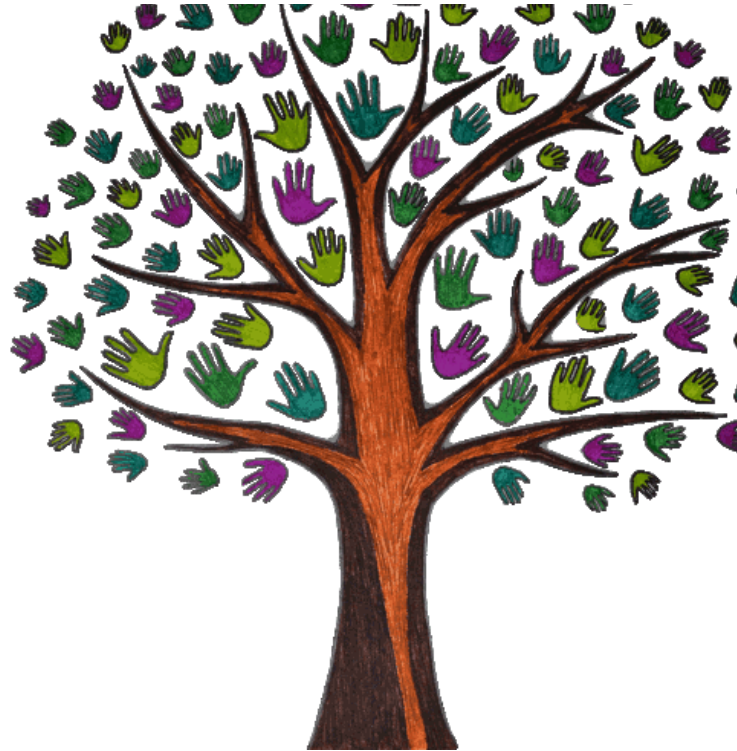

Активізація молоді, батьків та правопросвітництво серед молоді

- Допомога у розробці плану молодіжної політики у Харківській області.
- Положення про батьківську раду в школі міста Краматорськ Донецької області.
- Радник виступив ініціатором створення молодіжного центру, організація та проведення правопросвітницьких зустрічей з учнівською молоддю в смт Казанка (Миколаївської області).
- Участь у «Тижні права в освітніх закладах»: ЗОШ № 1, № 3, Аграрний коледж (м. Ладизин, Вінницька область)
- Обговорення в громаді щодо питань освіти ромських дітей (Мерефа, Харківська область).
- «Уроки справедливості» для учнів 3-їх та 4-х класів Червоноградської загальноосвітньої школи № 7 (Львівська область)
- Організація щоквартальних засідань комісії з національно-патріотичного виховання молоді у місті Шостка Сумської області.
- Із допомогою навчальної гри «Країна гідності», громадська радниця пояснювала соціальні права у буферній зоні с. Дружба, м. Торецьк (Донецька область)
- Організація демонстрації фільмів у двох школах та для членів ГО Білицька спілка ветеранів АТО «ВОЛЯ». Після обговорення з учасниками АТО виникло багато запитань правового характеру. Прийнято колегіальне рішення запросити державного спеціаліста БПД в Білицьку селищну раду та провести консультації для цільової аудиторії.

Децентралізація, стратегування та розвиток громад

- Підготовка радником плану соціально-економічного розвитку Боратинської ОТГ (Волинська область).
- Участь радників в організації громадських слухань, організація збору підписів щодо приєднання села до ОТГ.
- Адвокаційна кампанія щодо переносу центру ОТГ в Першотравневе (Одеська область)
- Проект «Демократична школа» в Баївській ЗОШ (Волинська області) (формування плану розвитку освіти у громаді)
- Презентація бренду громади села Боратин (Волинська область) за ініціативи громадського радника
- Допомога у визначенні перспектив розвитку міста Шостка (Сумська область)
- Збори громади на кожній вулиці мікрорайону задля обрання «старост» вулиць (м. Полтава).

Дозвілля в громаді та благоустрій

- Участь радників у розробці Положення щодо збереження зелених насаджень у м. Запоріжжя.
- Підготовка положення по роботі спортивного комплексу для громади Солоного (Дніпропетровська область)
- Підготовка й вигравш проекту для бюджету участі. Жителі мікрорайону Вороніно в м. Полтава отримали дитячий майданчик, обладнані зупинки, футбольне та баскетбольне поле, зону для відпочинку.
- Підготовка радницею проекту до громадського бюджету Широківської громади. Проект стосувався благоустрою території в селі Зеленопілля (Запорізька область).

- Допомога у підготовці звернення до обласного депутата щодо облаштування дитячого майданчика на території дитячого садочку (с.Холодна Балка, Одеська область).
- Участь радниці у підготовці петиції щодо збереження історично цінних будівель у м. Запоріжжя.
- Звернення щодо облаштування дорожніх «карманів» для зупинок автотранспорту, які просять пенсіонери та люди з інвалідністю, які живуть у селі Першотравневе, Одеська область.
- Підготовка звернень та проведення перемовин щодо співфінансування та включення Першотравневого НВК в програму встановлення спортивних майданчиків з міні-футболу.
- Суботники, покіс бур'янів, прибирання стихійних звалищ (Широківська громада, Запорізька область).

Соціальні та медичні питання

- Аналіз потреб сімей у складних життєвих обставинах та правових потреб родин опікунів у м. Жовті Води
- Громадський радник виступив ініціатором громадського обговорення «Проблеми медичного обслуговування у м. Ладижин»

ЯКІ ТИПОВІ ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИРІШУЮТЬ ГРОМАДСЬКІ РАДНИКИ ПО ВСІЙ УКРАЇНІ?

Під час навчання громадські радники об'єднуються в тематичні групи за інтересами. Ці теми радники обирають самостійно, відповідно до того, з чим вони хочуть працювати більш прицільно. Громадські радники розуміють та транслюють найтипівіші правові проблеми, які турбують малі громади.

Спільнота громадських радників сформувала 10 великих робочих груп, які відображають проблеми, актуальні для громад. Ці групи намагаються спільно напрацьовувати алгоритми рішень, які можуть бути реалізовані радниками в своїх містах та селах. Ці рішення, якщо вони виявляться успішними, можуть надалі поширюватися мережею радників по всій країні.

Робоча група «Лідерство та активізація молоді»

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою пасивність молоді через її незалучення до прийняття рішень та невідомість щодо розвитку та можливостей. Група хотіла б забезпечити потреби молоді в самореалізації, створити якісні умови для дозвілля. Для цього громадські радники працюють над створенням молодіжних осередків, спільних ініціатив з молоддю.

Серед заходів, організованих групою та індивідуально радниками, які включені до групи:

- Громадські радниці з Первомайська Миколаївської області Ірина Островська та Наталія Клименко представили проект «Залучення молоді до прийняття рішень», в результаті якого було сформовано молодіжну раду при міській раді, напрацьовано та передано ідеї щодо змін в житті містян.
- У рамках ініціативи «Ні конфліктам – так громадянській освіті в школах», яка реалізована Анатолієм Левчуком та Марією Никитюк з села Баїв Волинської області, громадські радники долучили до ініціативи школярів та організували простір для громадянської освіти та відпочинку в школі. В результаті їм вдалось покращити знання школярів з фінансової грамотності, захисту своїх прав, та інших важливих тем. До цієї ініціативи долучилися громадські радники з інших регіонів – Південного, Східного, Північно-Східного. Зокрема, радники та радниці проводили тренінги для школярів.

Робоча група «Робота з вразливими групами».

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою низьку поінформованість вразливих верств населення, щодо своїх прав та можливостей. Група хотіла б створити базовані в громаді центри підтримки вразливих груп населення, правопросвітництво та інші орієнтовані на громаду форми підтримки. Для цього громадські радники працюють над розробкою програми з фінансування у партнерстві з ОМС, а також залучають волонтерів та громадські організації

Серед заходів, організованих групою та індивідуально радниками, які включені до групи:

- Співпраця з ГО «Крок у майбутнє» батьків дітей з інвалідністю, започатковано щорічну акцію «*Блакить неба для всіх*» — день розповсюдження інформації про аутизм в Краматорську.
- Моніторинг місць, де візочники не можуть вільно пересуватись. Виявлені місця знімали на відео, які розмістили в Facebook та передали разом з листом від партнерської НГО «Вікторія» в Комісію по доступності при міській раді. Громадський радник виступив організатором моніторингу місць доступності для людей з інвалідністю.

Робоча група «Протидія домашньому насильству»

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою домашнє насильство і його замовчування в громадах, в родинах. Щоб вирішити проблему, громадські

радники здійснюють просвітницьку діяльність з урахуванням змін до законодавства, висвітлюють інформацію в ЗМІ, проводять круглі столи, зустрічі в громадах, в школах

Серед заходів, організованих групою та індивідуально радниками, які включені до групи:

- Комунікація з кризовим центром для жінок, де допомагають жінкам у складних життєвих обставинах (Полтавська область). Громадські радники проводять зустрічі, перенаправляють туди жінок, потерпілих від домашнього насильства.
- Громадська радниця Марина Маринич, яка діє в Миколаївській області, провела ряд правопросвітницьких дискусій щодо протидії домашнього насильства та ознайомлення з першочерговими діями, якщо людина потерпіла від домашнього насильства. Зокрема, 4 такі зустрічі-обговорення відбулися з жителями віддалених сіл Очаківського району (с. Благодатне, с. Острівка, с. Солончаки, с. Парутине). До дискусій долучилися служби, що покликані попереджати домашнє насильство і допомагати особам, які потрапили у дану ситуацію, представники національної поліції, соціального захисту населення, районного медичного закладу, БПД, соціальних працівників населеного пункту, психолога.
- Громадські радники та радниці – Дмитро Калінін, Аліна Сарнацька, Ірина Семіон, Василина Кіщак – також об'єдналися у протидії ґендерно обумовленому насильству. Своїми силами радники міст Київ, Соснівка, Червоноград, Кам'янське організували у співпраці з системою безоплатної правової допомоги експертні круглі столи з цієї теми. Ці заходи об'єднали громадських радників, працівників центрів та бюро правової допомоги, соціальних працівників, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги, представників органів соціального захисту, поліцейських, представників відділу пробації та служби у справах дітей.

Робоча група «Безпека в громаді».

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою наявність великої кількості небезпечних для життя та здоров'я громадян місць в громадах (неосвітлені вулиці, ділянки доріг, дорожніх знаків, відкриті люки, бродячі собаки). Щоб вирішити проблему, громадські радники планують створення робочої групи у кожного учасника в громаді, залучити зацікавлені сторони, провести дослідження і створити інтерактивну карту небезпечних місць.

Серед заходів, організованих групою та індивідуально радниками, які включені до групи:

- Співпраця з громадськими організаціями: створено інтерактивну карту міста Вугледара, ГО «Нове місто» та Агенція розвитку м. Вугледара додали на карту небезпечні місця, громадські радники поширюють інформацію про карту.
- Проведення SWOT-аналізу міста Покровськ разом із ГО «Заможня людина» та платформою «Без обмежень», склали приблизний план дій для покращення ситуації.
- Ініціатива громадського радника Василя Бороздіна була реалізована в м. Шостка та стосувалась питань безпеки в громаді, зокрема стану доріг, можливості працевлаштування та екології. Вдалось створити робочу групу з жителів міста та випрацювати Безпекову стратегію громади та в межах стратегії план першочергових дій для покращення ситуації. У ході ініціативи громадський радник тісно співпрацював із міською радою.

Робоча група «Інтеграція ромів».

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою незалученість ромських дітей до шкільної освіти та дискримінаційні дії щодо ромів у громадах. Щоб вирішити проблему, громадські радники проводять правопросвітницькі заходи для ромів, для жителів громади, для поліції та освітян, моніторять ситуацію в ромських громадах.

Робоча група «Інструменти впливу на ОМС».

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою незнання інструментів впливу на владу та невикористання таких інструментів. Щоб вирішити проблему, громадські радники планують проводити просвітницькі заходи, підготувати посібник для громад.

Робоча група «Екологія».

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою інертність громади щодо забруднення довкілля, незнання як зробити громаду більш екологічною, невикористання можливостей впливу та, відповідно, наслідки забруднення довкілля для здоров'я жителів громад та для території громад. Щоб вирішити проблему, громадські радники проводять просвітницькі заходи.

Серед заходів, організованих групою та індивідуально радниками, які включені до групи:

- Екологічні акції прибирання, толоки, конкурси, квести, вікторини у громадах
- Громадська радниця Галина Калініна з метою вирішення проблеми несортування сміття, організувала дискусію з активістами громади щодо форматів сортування сміття.
- Громадський радник Микола Охонько стурбований відсутністю розуміння мешканців громади щодо необхідності якісного сортування сміття, організував дискусію в громаді з метою просвітництва та обговорення процесу створення умов для якісного сортування вторинної сировини. Долучилися до обговорення голова міської ради, директор комунального підприємства, в.о. старости ОТГ, представники громадськості, ЗМІ, громадська радниця з цієї тематичної групи, яка опікується темою сортування сміття у своїй громаді, поділилася досвідом, як це організовано у них.
- У м. Золоте громадська радниця Світлана Печена з метою залучення громади до вирішення екологічних питань в громаді почала створення ініціативної групи для впровадження екологічних змін в місті.
- У місті Каховка громадська радниця Ольга Радіонова в ході публічних обговорень, ініціювала створення координаційної ради з екології та розробку стратегії пропаганди екологічного життя. Пані Ольга впевнена, що через інформування можна вирішити питання засміченості міста та зменшити кількість стихійних звалищ.
- У місті Первомайськ громадська радниця Клименко Наталія, стурбована захаращеністю міста несанкціонованими сміттєзвалищами, з метою привернення уваги до проблеми, організувала дискусію з працівниками ЖКГ, ОСББ, активістами, керівництвом міста, студентами.

Робоча група «Співвласники у житлових будинках».

Учасники групи визначили для себе кілька ключових проблем: питання житлово-комунальних господарств та проблеми в ОСББ. Щоб вирішити проблему, громадські радники проводять просвітницькі та адвокаційні заходи.

Серед заходів, організованих групою та індивідуально радниками, які включені до групи:

- Фьодор Руденко з міста Слов'янськ реалізував інформаційно-просвітницьку кампанію «*Справи співвласників*», в результаті якої вдалось поінформувати і навчити співвласників багатоквартирних будинків процедурним положенням щодо дбайливого розпорядження спільною власністю.

Робоча група «Децентралізація».

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою непоінформованість жителів громад про деталі реформи децентралізації. Щоб вирішити проблему, громадські радники проводять просвітницькі заходи.

Серед заходів, організованих групою та індивідуально радниками, які включені до групи:

- Громадська радниця Оксана Орел ініціювала вирішення питання приєднання до ОТГ своєї громади. Для цього пані Оксана зібрала представників трьох ініціативних груп трьох майбутніх ОТГ, представників сіл, які бажають/не ба-

жають приєднуватися до тієї чи іншої ОТГ. Метою обговорення в такому складі було чітке розуміння ініціативних груп та жителів громад щодо подальшого процесу і відповідальності за прийняття рішень.

- Ще однією громадою, яка ще не входить до складу ОТГ, є громада м. Соснівка, де діють громадські ради Оксана Созонюк та Ірина Семіон. З метою вирішення проблеми відсутності розуміння ОМС і громадою ефективності різних конфігурацій ОТГ для м. Соснівка, було організовано дискусію на тему: «*Найефективніша конфігурація ОТГ для м. Соснівка*». Метою дискусії було досягнути розуміння ОМС і громадою аргументів «за» і «проти» тієї чи іншої конфігурації ОТГ для м. Соснівка. Учасниками дискусії стали експерти, активні громадяни, ОМС, громадські радники району, представники комунальних установ.

Робоча група «Правопросвітництво».

Учасники групи визначили для себе ключовою проблемою низьку поінформованість жителів громад про захист своїх прав у різних галузях. Щоб вирішити проблему, громадські радники проводять просвітницькі заходи.

Серед заходів, організованих групою та індивідуально радниками, які включені до групи:

- Громадська радиця Лариса Карпова з Полтави розповіла про свій досвід щодо право просвітництва в громадах міст Решетилівка, Кобеляки та Полтава. Ініціатива реалізовувалась з метою розвитку у кожному місті активіста, який би взяв на себе роль громадського радника та допомагав у вирішенні найбільш актуальних питань містян.

- В Покровську Тетяною Моїсеєвою-Шиленко було реалізовано ініціативу «*Аніматори громади*», яка була спрямована на те, щоб знайти активних громадян в селах Покровського району, навчити їх користуватися інструментами впливу на владу та взаємодії з громадою, надихнути на створення позитивних змін і налагодження співпраці в своїх громадах. В результаті було упорядковано співпрацю між активістами 5-ти сіл, підвищено компетенції місцевих жителів та створено сприятливе середовище для формування сталої ОТГ. До ініціативи долучалися в якості тренерів громадські радники з різних регіонів, які проходили тренінг для тренерів. Цю ініціативу було реалізовано за рахунок міської ради м. Покровськ (Донецької області)
- У с. Холодна Балка громадська радниця Олеся Рожнатова провела дискусію в громаді на тему: «*Бібліотека як соціально-правовий центр*». Мета: познайомити учасників районного семінару (бібліотекарів) з роботою центрів БПД, обговорити варіанти співпраці та поширення інформації у громадах для підвищення правової обізнаності і шляхів вирішення правових питань у населення. Проблема, на вирішення якої спрямована дискусія: низька правова обізнаність громадян, особливо незахищених верств населення; невміння вирішувати проблеми правовим шляхом; низький рейтинг бібліотек. Серед учасників: працівники сільських бібліотек Біляївської ЦБС, представники Головного територіального управління юстиції в Одеській області, представник Регіонального центру з надання БВПД в Одеській області, районні ЗМІ, Голова Холоднобалківської сільської ради, громадські радники району.

ЩО ЗМІНИЛОСЯ ДЛЯ РАДНИКІВ ТА ЇХНІХ ГРОМАД?

Досить важко оцінити та виміряти зміни за досить короткий проміжок часу існування спільноти (два роки). **Реальні зміни у такій сфері як доступ до правосуддя чи посилення правових можливостей, які потребують зрушень у свідомості людей, відбуваються поступово**, непомітно, а результати роботи можуть кристалізуватись лише після багаторічних зусиль.

Проте, для громадських радників важливо зафіксувати вже перші наявні зміни, які проявляються на декількох рівнях:

- Особисті зміни: зміни, які відбуваються у світогляді людини, розумінні реальності та бажання змін в собі, розуміння свого значення та дій.
- Зміни в команді, системі: зміни, які відбулись у світогляді людей стосуються і їхнього оточення
- Зміни спільнот, суспільства: зміни, які стосуються цілих спільнот, в тому числі громад в цілому.

Особисті зміни

За опитуванням громадських радників на момент завершення навчальної програми

- 99,8% відмітили і наголосили на змінах у світогляді та розумінні їхнього значення для громади

- 98% наголосили на змінах у їхньому способі життя та сприйняття інформації (критичне мислення та з'ясування джерел інформації), роз'яснення іншим людям інформації
- 92% відмітили збільшення громадської активності
- 73% підвищення ефективності громадської активності

Основними викликами на даному етапі є:

- Відсутність постійної підтримки колег та однодумців
- Відсутність експертних знань щодо специфічних проблем.
- Нерозуміння та відсутність підтримки змін особистості в близькому оточенні (сім'я, друзі)
- Необхідність змін пріоритетів у діяльності
- Розчарування у попередніх «віруваннях», думках, смислах

Зміни на рівні команд, систем

Згідно опитування громадських радників станом на завершення навчальної програми

- 88% відмітили появу відчуття команди та єдиної мети
- 80% повідомили, що знайшли у цьому середовищі однодумців та підтримку

- 94% відмітили, до досвід роботи в команді дав їм краще розуміння сфер власного розвитку та підвищив рівень довіри до людей в команді, що також вплинуло на рівень відповідальності кожного за спільний результат.
- Більше 70% громадських радників працюють у різних тематичних групах та супроводжують зміни на рівні громади на основі спільно виробленого плану дій.

Після звершення навчальної програми та залучення до спільноти, близько 64% громадських радників відмітили зміну ставлення до них на рівні громади. З них близько 40% повідомили, що люди в громаді стали **більше їм довіряти** і вони змогли досить швидко знайти однодумців в громаді та сформувати команди. **Зріс авторитет** громадських радників серед держаних установ та організацій.

Таким чином, можна стверджувати, що громадські радники стали певним каталізатором та прикладом змін для інших людей, об'єднуючим фактором щодо вирішення певних проблем.

Основними викликами на даному етапі є:

- Недостатнє вміння вирішувати конфлікти
- Бажання зайняти лідерські позиції будь-якою ціною
- Відторгнення чи не сприйняття попередніми командами, громадою
- Вигорання через нерозуміння, відсутність чіткого вимірюваного результату

Зміни на рівні спільнот, суспільства

Даний етап змін передбачає процес трансформації думок, дій, вчинків великої групи людей, яка починає мислити і діяти інакше, ніж це було раніше. Даний процес можливо виміряти по закінченню більше 3–5 років, якщо ми говоримо про громади в цілому чи певну частину суспільства.

Оцінку змін на цьому рівні можливо зробити лише слідкуючи за змінами у закритих спільнотах, таких як роми, наркозалежні, працівники/ці комерційного сексу, представники та представниці яких, також є у спільноті громадських радників.

Після проходження першої навчальної програми представником ромської спільноти, кількість поданих анкет на участь у наступних навчальних програмах збільшувалась. Ця теза також стосується і спільноти наркозалежних та працівників/ць комерційного сексу.

78% громадських радників відмітили зміну свого ставлення до ромів, наркозалежних, працівниць комерційного сексу та людей з інвалідністю, а також повідомили, що стали більш чутливими до їхніх потреб.

Таким чином, можна стверджувати, що проходження навчальної програми та залучення до спільноти громадських радників сприяє **зменшенню бар'єрності закритих спільнот та веде до їхньої інтеграції у суспільство**, що в свою чергу впливає на рівень обізнаності та усвідомленості самим суспільством важливості проблем, які намагаються донести роми, люди з інвалідністю та інші вразливі групи населення.

ЯКЕ МАЙБУТНЄ ДЛЯ АГРУ?

Сильні сторони Асоціації громадських радників України

Регіональні зустрічі в шести осередках громадських радників виявили елементи, які можуть стати базою для подальшого ефективного розвитку спільноти:

- Унікальність спільноти
- Базовий фаховий рівень знань усіх громадських радників
- Представництво малих громад та закритих спільнот
- Експертність в різних напрямках
- Націленість на розвиток громад
- Спільна мета, цінності та бачення
- Особисті знайомства та дружній зв'язок
- Можливість залучення власних ресурсів в громадах
- Чутливість до потреб в громадах
- Обмін досвідом з усіх регіонів
- Бажання спільного розвитку спільноти
- Швидка мобілізація для вирішення проблем
- Підтримка один одного
- Згуртованість

Спільнота громадських радників має своїх тренерів у кількості 21 людини, які ведуть тренінги на різні тематики для радників, серед них «Лідерство та командоутворення», «Тайм менеджмент», «Повноваження ОМС», «Інструменти контролю

за владою», «Механізми участі на місцях», «Бюджет та бюджетні процеси», «Комунікація», «Медіаграмотність», «Вразливі верстви населення», «Протидія дискримінації», «Контроль за бюджетними коштами», «Медіація», «Протидія домашньому насильству» та ін.

Також, для організації ефективного процесу напрацювання рішень та вирішення певних проблем, спільнота має **команду фасилітаторів** у кількості 20 людей, які пройшли 24 годинну навчальну програму з базових навичок фасилітації. На даний момент фасилітатори залучаються до обговорення спільнотою об'єднуючих ідей та викликів, а також допомагають в громадах шукати порозуміння.

Учасники спільноти також мали можливість проходити додаткові курси по таких темах як «Лідерство», «Командоутворення», «Як розпізнати вигорання?», брати участь у **щорічному форумі та літньому таборі** громадських радників.

Спільнота АГРУ озброєна знаннями і навичками, та найперша її сила – це люди, громадські радники, які мають сміливість та натхнення просувати зміни в своїх громадах.

Основне завдання для АГРУ на наступні роки – забезпечити громадським радникам **доступний та змістовний майданчик** для обміну досвідом, саморозвитку, реалізації спільних ініціатив, взаємодопомоги та залучення додаткових ресурсів.

Також саме АГРУ планує продовжити **розширення спільноти** за рахунок всеукраїнського конкурсу та проведення нових навчальних програм.

Проміжні результати діяльності громадських радників вказують на їхню спроможність вирішувати індивідуальні та локальні базові правові проблеми, активізувати громади та мобілізувати населення, шукати спільні рішення, поширювати правову інформацію та відповідально перенаправляти. Громадські радники поступово займають своє місце у багатоформатній та розгалуженій системі безоплатної правової допомоги в Україні.

Отримані показники можна вважати базою для подальшого порівняння. У майбутньому ми зможемо продовжувати оцінювати успіхи спільноти, її вклад у розширення доступу до правосуддя та зміни, які рухають радники.

Скільком людям громадські радники зможуть допомогти у 2020 році?

Чи буде рости кількість представників вразливих спільнот серед громадських радників? Чи буде це дійсно сприяти інтеграційним процесам?

Зараз близько 150 радників діють в громадах, що буде коли їхня кількість досягне тисячі або більше?

Чи будуть відчутні зміни, над якими вони працюють сьогодні, через рік або через десять років?

Яким буде вклад громадських радників у розвиток громад і України, як правової держави?

* далі буде, не перемикайте *

ГРОМАДСЬКІ
РАДНИКИ

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

МЕРЕЖА
ПРАВОВОГО
РОЗВИТКУ

Я МАЮ
ПРАВО!

МІНІСТЕРСТВО
ІЮСТИЦІЇ

БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА

Координаційний
центр з надання
безоплатної правової допомоги

USAID
УСІАІД

Українська
Фундація
Правової Допомоги